

BİSMİL AĞZINDAN DERLEME SÖZLÜĞÜ'NE KATKILAR

Münir ERTEN*, Ahmet BAŞKAN**

Özet: Dilimizin en önemli zenginliklerinden biri söz varlığımızdır. Sosyal ve teknolojik değişmelere bağlı olarak özellikle ağızlarda varlığını sürdürmekte olan sözler günden güne unutulmaktadır. Bu sözleri kayıt altına alıp sözlerin gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunan en önemli eser, büyük bir gayretle hazırlanan *Derleme Sözlüğü*'dür. Yapılan ağız çalışmaları sonucunda tespit edilen yeni kelimeler ve var olan kelimelerin yeni anlamları da bu sözlüğe katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada, *Bismil Ağzı* (Başkan 2012) adlı yüksek lisans tezini esas alarak derlenen sözler "Derleme Sözlüğü'nde Bulunmayan Sözler ve Derleme Sözlüğü'nde Bulunup Bismil Yöresinde Kullanıldığı Belirtilmeyen Sözler" olarak iki başlık altında ele alınmıştır. Derlenen sözlerin anlamları, metin içinde geçtikleri yerler ve hangi yerleşim yerinden derlendikleri de ayrıca belirtilmiştir. Bu çalışma ile Derleme Sözlüğü'nün söz varlığına az da olsa katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Türkçesi Ağızları, Bismil Ağzı, Derleme Sözlüğü, Ağız Sözlüğü, Söz Varlığı.

Contribution from Bismil Dialect to Dictionary of Compilation

Abstract: Vocabulary is one of the most important wealths of our language. As a result of social and technological changings especially words in dialects that continue its existance are being forgotten day by day. The most important work that contributes handing down these words to the next generations is *Dictionary of Compilation*. New words and new meanings which detected as a result of the dialect studies will contribute to this dictionary. In this study, we classified the collected words by basing on the postgraduate thesis named *Bismil Ağzı* (Başkan 2012) under two titles as "Nonexisting Words in Dictionary of Compilation and The Words Existed in Dictionary of Compilation But Not Indicated in Vocabulary of Bismil Locality". We also stated meanings, locations in texts of the words and places in which texts collected. With our work, we tried to contribute to vocabulary of Dictionary of Compilation even if it is just a drop.

---

* Yrd. Doç. Dr., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü, DİYARBAKIR.

** Arş. Gör., Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, DİYARBAKIR.

Key Words: Dialects of Turkish Language, Bismil Dialect, Dictionary of Compilation, Dialect Dictionary, Vocabulary.

Giriş

Dilin asıl yönünü oluşturan konuşma dili, insanların yüz yüze anlaşmak için başvurdukları canlı dildir. Var olduğu günden itibaren gelişimini sürdüren konuşma dili, kullanıldığı sosyal çevrelere ve çeşitli şartlara göre kendi alanı içinde farklılıklar gösterir (Özçelik ve Erten 2005: 31). Dilin kelimelerini söyleyişte görülen bu farklılıklar ağızları oluşturur. *Ağız* teriminin tam olarak anlaşılması için *lehçe* terimlerden farkı ortaya konmalıdır. Lehçe, “bir dilin tarihi, siyasi, sosyal ve kültürel nedenlerle değişik bölgelerde zamanla ses yapısı, şekil yapısı ve kelime hazinesi bakımından önemli farklarla birbirinden ayrılan kollarından her biridir. Anadolu, Azeri, Özbek, Kazak lehçeleri gibi” (Korkmaz 2010:153). Ağız ise bir lehçe içinde mevcut olan ve söyleyiş farkına dayanan küçük kollara, bir memleketin çeşitli bölgelerinde söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmalara verilen addır (Ediskun 2007: 19, Ergin 2007: 10). Aksan’ın (2009: 142) ifadesiyle *ağız* “aynı lehçe içinde daha küçük yerleşim bölgelerine özgü olan ve daha küçük ayrımlara dayanan konuşma biçimidir. Örneğin, Türkiye Türkçesinde Anadolu’nun çeşitli yörelerinin konuşma biçimleri ağız olarak nitelendirilebilir. Orta Anadolu ağızları, Sivas ağzı, Van ağzı gibi.” Benzer biçimde Gemalmaz (1989) da *ağız* terimini bir dilin veya lehçesinin sınırları içinde belli bölge veya topluluklara özgü sözlü anlatım yollarının bütünü” şeklinde tanımlamıştır.

Türkiye Türkçesi ağızlarıyla ilgili inceleme ve derleme çalışmaları ağızların yazı dili üzerindeki etkilerini ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır (Sis 2011: 1765). Ayrıca, ağızlardaki söz varlığı da Türkçenin tarihine ışık tutarak yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, söz dizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmaktadır (Aksan 2015: 19). Sosyal ve teknolojik değişmelere bağlı olarak özellikle ağızlarda varlığını sürdürmekte olan sözler günden güne unutulmaktadır. Bu sözleri kayıt altına alıp sözlerin gelecek nesillere aktarılmasına katkıda bulunan en önemli eser, büyük bir gayretle hazırlanan *Derleme Sözlüğü*’dür. Bu sözlükte 1932 yılına kadar yazı dilimize girmemiş ve 1932-1960 yılları arasında yurdumuzun çeşitli bölgelerinde halk ağzından derlenmiş olan sözler vardır. 1932-1934 ile 1952-1959 yılları arasında yapılan iki büyük derlemenin sonucu olan bu sözlükte geçen sözler yurdun farklı bölgelerinden gönderilen ve sayısı 600.000’i aşan fişe dayanmaktadır (Derleme Sözlüğü: 2009).

Derleme Sözlüğü’ne katkı yapmak amacı ile bugüne kadar birçok çalışma yapılmıştır (Karaörs 1994, Buran 1996, Boz 1996, Şanlı 1996, Kalay 1997, Gülensoy 1998, Şanlı 1999, Koraş 2002, Kalay 2004, Özgür 2004, Hazar 2007, Yıldız 2007, Biray 2009, Doğan 2009, Ersöz 2009, Öztürk 2009, Doğan 2010,

Kamacı 2011, Karaman 2011, Toker 2011, Doğan 2012, Tokatlı ve Erdem Nas 2012, Acar 2013, Arslan 2013, Cankaya 2013, Güzel 2013a, Güzel 2013b, Özdarendeli 2013, Çiftçi 2014, Güven 2014, Tokat 2014, Özkaya 2015). Yapılan tüm bu çalışmalar ile dilimizdeki zengin söz varlığının *Derleme Sözlüğü*'ne dâhil edilerek kayıt altına alınması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmada, *Bismil Ağzı* (Başkan 2012) adlı yüksek lisans tezini esas alarak derlenen sözler “Derleme Sözlüğü’nde Bulunmayan Sözler (41 adet) ve Derleme Sözlüğü’nde Bulunup Bismil Yöresinde Kullanıldığı Belirtilmeyen Sözler (30 adet)” şeklinde iki başlık altında ele alınmış, böylelikle toplamda 71 söz derlenmiştir. Derlenen sözlerin anlamları, hangi dilden geldikleri, metin içinde geçtikleri yerler ve hangi yerleşim yerinden derlendikleri de ayrıca belirtilmiştir. Bu çalışma ile *Derleme Sözlüğü*'nün söz varlığına az da olsa katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

I. Derleme Sözlüğü’nde Bulunmayan Sözler

Öazap parasu *a. Ar. Óazāb + Far. pāre + T. +su* Düğün günü damadın evlenmemiş genç erkeklere verdiği para. “Génç övlenmeyenler şe’ alidu: Óazap parasu.” (BA, 3/42, Köseli).

baÓassi *zm. Ar. baÓē + T. +sı* Bazısı. “Valla baÓassi on seneye kade’ hele bi su içmesini görmezdi.” (BA, 4/8, Türkmenhacı). *bk. baÓassi*

baÓassi *zm. Ar. baÓē + T. +sı* Bazısı. “BaÓassinin polis arkadaşu var _idu.” (BA, 33/14, Bismil/Merkez). *bk. baÓassi*

balasamak Musallat olmak. “Avrada balasatı.” (BA, 61/5, Bismil/Merkez).

barışılmak Barıştırılmak. “Sora barışılittüğü zâman gene babası almiyordi. Babası başlıh alırdı kaçanlardan.” (BA, 18/40, 18/41, Aralık).

beksemet *a. Rum. peksimet* Dilimlenerek kurutulmuş ekmek. “Beksemet yapıdih fırınnarda.” (BA, 37/70, Bismil/Merkez).

cızıhlamak Çizgi çekmek. “Ze yaptıktan sora cızıhlyam.” (BA, 45/13, Türkmenhacı).

cüçüg aşı *a. Yağ, salça ve su ile yapılan bir yemek.* “Cüçüg aşı yumurta kırdın mı suppa eşkenesi oli.” (BA, 26/3, Bakacak).

cüftveren *a. Far. cuft + T. veren* Bir tür yöresel kadın giysisi. “Fes var _idu é’le. Cüftverenimiz de var _idu.” (BA, 41/28, 41/29, Türkmenhacı).

cünk *a. Far. künc* Köşe. “Eviyiz gümgümedir./Máhleyin cüngüdedir.” (BA, 68/25, Bismil/Merkez).

démisen bağ. Meğer. “Ben de kepçeye pilavımı dolduruyam rastgele. Ne yapacam ben? Démisen üstünde sinek varmuş.” (BA, 34/8, 34/9, 34/10, Bismil/Merkez).

demne a. Büyük testi. “Cara, demne var _idu.” (BA, 9/26, Türkmenhacı).

ekmegekmeg a. Beyzbola benzer bir tür oyun. “Beyzbol oynular ya! Biz ona ekmegekmeg diyih.” (BA, 25/14, 25/15, Bakacak).

éşkene a. Yumurta ile yapılan bir sulu yemek türü. “Bi de éşkene, normal bi yumurta, bi yağ, bi su kırarlar, odur!” (BA, 26/5, Bakacak). bk. suppa éskenesí

gül Beng a. Far. gul + bāng Hep bir ağızdan yapılan dua. “Tabi kıurban duası da var. O da gülbengtír.” (BA, 22/32, 22/33, Bakacak).

hakeye a. Ar. hikāye Hikaye. “Ebe canımız sıhıldı, birez bize hakeye annat!” (BA, 7/15, Türkmenhacı). bk. hakket

hakket a. Ar. hikāye Hikaye. “Hakket annat di’idih bize.” (BA, 7/17, Türkmenhacı). bk. hakeye

hatre a. Ar. hātir Hatır. “Bizim hatremiz için nimet bize vérdi.” (BA, 3/81, Köseli).

hay gidi ünl. Çeşitli duyguları pekiştiren, özlem ve acınma bildiren bir söz. “Dédim: Hay gidi evvelkileri daha ne güzel giyiniptir.” (BA, 44/36, Türkmenhacı).

kıblelemek Ar. kıble + T. +le- Cenazeyi kıbleye doğru uzatmak. “Cenaze námazından sora götürürüh yérine bıraırüh, kıblelerih kendisini, üzerini kapatırüh.” (BA, 23/10, Bakacak).

kınefür a. Ar. kıranful Karanfil. “Kınefürler eker misen?” (BA, 68/19, Bismil/Merkez).

kırguşun a. Kurşun. “O arasına şe’ tókerlermiş tutsun diye: kırguşun.” (BA, 25/40, 25/41, Bakacak).

küpüküpü a. Genellikle kız çocukların oynadığı bir tür seksek oyunu. “Eskiden kıadınnar küpüküpü oynardı.” (BA, 28/1, Bakacak). bk. Tevüştevíş

küslü sf. dargın, küsmüş. “Menen yārim küslüyuh.” (BA, 68/7, Bismil/Merkez).

matur a. Fr. moteur Traktör. “Sattih kıoyun, matur aldıh.” (BA, 43/13, Türkmenhacı). bk. Motor

mırrige a. Kayısı suyu ile soğan karıştırılarak yapılan bir tür yemek. Mırrige işte soğan, bildigin kıaysi suyu. (BA, 26/27, Bakacak).

pisiklet a. Fr. bicyclette Bisiklet. “O da bunun gibi pisiklet yapı.” (BA, 33/45, Bismil/Merkez).

pisikletçi *a.* Fr. *bicyclette* + T. +çi Bisikletçi. “Benim bi oğlum var pisikletçi yuharda.” (BA, 33/44, Bismil/Merkez).

rezve *a.* Senelik işçi. “Rezve mezvelere vérmiyorlar zeten.” (BA, 56/115, Aralık).

riba *a.* Ar. *ribā'* Faiz. “O haramdır, o riba malıdır.” (BA, 57/20, Aralık).

sala daşı *a.* Ar. *muşallā* + T. *daşı* Musalla taşı. “Tarkını da véri, gédi orda özünü pénceli sala daşın üstünde.” (BA, 8/13, Türkmenhacı).

sıpsağ *a.* Sapsağlam. “Eyağlarım sıpsağ oldu.” (BA, 57/144, Aralık).

sobasoba *a.* Körebe oyunu. “Zaten körebedir. Biz sobasoba dérih.” (BA, 28/16, 28/17, Bakacak).

suppa eşkenesi *a.* Yumurta, yağ ve suya yufka ekmeğe doğranarak yapılan bir tür sulu yemek. “Suppa dédiği zâman işmağ var ya, onu katıyorlar. Onun adı suppa eşkenesi oluyor.” (BA, 26/6, 26/7, Bakacak). *bk.* Êşkene

süldürmek Aldırmak, devam etmesine mani olmak. “O beni süldürdü oğuldan.” (BA, 41/53, Türkmenhacı).

şığre *a.* Biçilmiş ekin sapının harmana taşınmasına yarayan ilkel bir tür alet. “Biçer miçer yohti. Şığre vardi şığre!” (BA, 55/4, 55/5, Aralık).

tepreştirmek Kımıldatmak. “Halbuki dizimi tepreştiremiyordum.” (BA, 57/80, Aralık).

tevuştevüş *a.* Genellikle kız çocukların oynadığı bir tür seksek oyunu. “Taşlan oynardılar. Tevuştevüş, küpüküpü!” (BA, 28/7, 28/8, Bakacak). *bk.* küpüküpü

tillértillér *a.* Çelik çomak oyunu. “Bu çelik çomak ufağ var ya! Tillértillér diyih ha!” (BA, 25/3, 25/4, Bakacak).

üksek *sf.* Yüksek. “Üksek sesle konuşmazdıla’.” (BA, 4/6, Türkmenhacı).

yüng *a.* Yün. “Hā, bi yatağ yapardı kendisine koyun yüngünden”. (BA, 3/29, Köseli).

II. Derleme Sözlüğü'nde Bulunup Bismil/Diyarbakır Yöresinde Kullanıldığı Belirtilmeyen Sözcükler

aşşag *a.* Aşağı. “En aşşagta tabanda da oturi.” (BA, 64/5, Bakacak) *bk.* aşşah

aşşah *a.* Aşağı. “Bizim terlamız var aşşahta.” (BA, 57/124, Aralık). *bk.* Aşşag

bihēri *a.* İçine saman koyularak yakılan bir tür ocak. “Bihēri de o da böle bi ocağ idu.” (BA, 42/19, Türkmenhacı).

- çöl** a. Düz yer, ova. “*Yanacaq toplılar lo çölden.*” (BA, 33/42, Bismil/Merkez).
bk. Düz
- dayağ** a. Destek. “*Merdivenimiz altı ayağ./Dibine vérdim dayağ.*” (BA, 69/2, Ulutürk).
- deliot** a. Yeşil renkli, sivri yapraklı bir dağ otu. “*Bi gun deliotu, bi gun seki... Satidim.*” (BA, 50/26, 50/27, Ulutürk).
- düz** a. Düzlük, ova. “*Çayın öte yüzünde./Ceylan oynar düzünde.*” (BA, 69/4, Ulutürk). bk. Çöl
- ebe** a. Büyükanne, nine. “*Mese di’idiğ: Ebe, bize bir masal annat ebe!*” (BA, 7/10, Türkmenhacı).
- emcek** a. Meme. “*Açi, emcekleri dolu süt gétiri, ondara veri.*” (BA, 59/15, Türkmenhacı).
- gişi** a. Koca, eş. “*O zaman kocam degildi, gişimiz di’idiğ.*” (BA, 41/44, Türkmenhacı).
- gor** a. Far. gür Mezar. “*Alla^h goruya nur yağdırırsın!*” (BA, 70/2, Türkmenhacı).
- havlu** a. Rum. avlu Avlu. “*Su geldí, valla havlusu doldu.*” (BA, 54/18, Aralık).
- his** a. İs, duman lekesi. “*Orda bu çırayın hisi var _ idu.*” (BA, 9/2, Türkmenhacı).
- ırlamak** Şarkı, türkü söylemek. “*Türkü sölidiler, ırlidıla.*” (BA, 5/23, Türkmenhacı).
- keşik** a. El yapımı bir tür kemer. “*Sallardığ, sallardığ, yérden bağlardığ. Ona keşik diyerdığ.*” (BA, 20/31, 20/32, Bakacak).
- külek** a. Bal, yoğurt, süt gibi şeyler koymaya yarayan tahta kova. “*Külek, böle yoğurt moğurt yapıyordılar içinde.*” (BA, 56/40, Aralık).
- küncü** a. Far. kuncud Susam tanesi. “*İndi küncüye bi şe’ söliyen ne di’idi?*” (BA, 43/27, 43/28, Aralık).
- küşne** a. Burçak. “*Küşne de, o da bi háyvana véridığ, ökülere.*” (BA, 43/19, Türkmenhacı).
- motor** a. Fr. moteur Traktör. “*Motor çıhtı, motordan sora biçer çıhtı.*” (BA, 55/19, Aralık). bk. Matur
- sancağ** a. Saç tokası. “*Başıyda sarı sancağ.*” (BA, 68/43, Bismil/Merkez).
- suv** a. Su. “*Evvelden gelinler suva giderdi.*” (BA, 9/24, Türkmenhacı).
- şak** a. Ar. şakğ Yarık, çatlak. “*Tohumu attım şaka.*” (BA, 67/1, Türkmenhacı).

şerbet *a. Ar.* Nişan. “Şerbette pere toplılar.” (BA, 18/2, Aralık).

telesmek Acele etmek. “Telesme kız deli gönül!” (BA, 66/1, Türkmenhacı).

utancağ *sf.* Utangaç. “Bir yār sevdim utancağ.” (BA, 68/43, Bismil/Merkez).

yalağuz *sf.* Yalnız, tek başına. “Yollara düştüm yalağuz.” (BA, 68/4, Bismil/Merkez).

yanacağ *a.* Yakacak. “Yanacağ toplılar lo çölden!” (BA, 33/42, Bismil/Merkez).

yandırmak Yakmak. “Saman tökidile’, yandıridıla’, çekidile’ közünü bize.” (BA, 42/20, Türkmenhacı).

yénge *a.* Düğünde geline yardım ve kılavuzluk eden bayan. “Yéngeler gelirdi, toplanırdı atla. Giderdi Kızancı’ya, yémeg yapardı’ orda.” (BA, 3/38, 3/39, Köseli).

yomsuz *sf. Ar. yümn + T. +suz* Uğursuz. “Dédi arkadaşlar millet geli dî’i ki davul haramdır, davul gûnahtır, davul bilmem yomsuzdur.” (BA, 61/17, Bismil/Merkez).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda, kırk biri “Derleme Sözlüğü’nde Bulunmayan Sözcükler”, otuzü “Derleme Sözlüğü’nde Bulunup Bismil Yöresinde Kullanıldığı Belirtilmeyen Sözcükler” olmak üzere toplam yetmiş bir adet sözcük derlenmiştir. Bu sözcüklerin kökenine ilişkin veriler ilgili tabloda yer almaktadır:

Tablo 1. Derleme Sözlüğü’ne Katkıda Bulunması Amaçlanan Sözcüklerin Köken Bakımından Sınıflandırılması

Sözcüklerin Kökeni	Adet
Türkçe Sözcükler	47
Arapça Kökenli Sözcükler	7
Farsça Kökenli Sözcükler	4
Fransızca Kökenli Sözcükler	3
Rumca Kökenli Sözcükler	2
Arapça Kelime ile Türkçe Kelimenin/Ekin Birleşmesiyle Oluşan Sözcükler	5
Farsça Kelime ile Türkçe Kelimenin/Ekin Birleşmesiyle Oluşan Sözcükler	1

Fransızca Kelime ile Türkçe Kelimenin/Ekin Birleşmesiyle Oluşan Sözlür	1
Arapça ve Farsça Kelimeler ile Türkçe Kelimenin/Ekin Birleşmesiyle Oluşan Sözlür	1
Toplam	71

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Derleme Sözlüğü’ne katkı yapması amaçlanan kelimelerin büyük çoğunluğu Türkçe kökenlidir. Bunun yanında, Eski Türkçede kullanılan “*emcek, ırlamak, kurguşun, suv, yüng*” gibi kelimelerin Bismil ağzındaki varlığı, Türkçenin eskicil (arkaik) izlerini göstermesi bakımından dikkat çekici bir durumdur. Ayrıca, Bismil ağzında geçen Arapça kökenli *ribā* kelimesinin *riba*, Farsça kökenli *kuncud* kelimesinin *küncü* şeklinde kullanılması gibi örnekler, farklı dillerden alınan kelimelerin ağızlarda Türkçe kurallara uygun hale getirilerek kullanıldığına örnek teşkil etmesi bakımından önemlidir.

Gerek Bismil ağzı gerekse diğer ağızlarla ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalarda ağızlardaki söz varlığının tespit edilmesi Türkçeye önemli katkılar sağlayabilir. Bu sayede, karşılaştırmalı ağız çalışmaları yapılarak ağızların birbiriyle ilişkisi ortaya konabilir. Bunun yanında, Eski Türkçeye ait eserlerin taranarak ağızlarda yaşayan ve Eski Türkçeye ait olan kelimelerin tespit edilmesi de alana katkıda bulunabilir.

Kısaltmalar

- a. : ad.
- Ar. : Arapça.
- BA : Bismil Ağzı.
- bağ. : bağlaç.
- bk. : bakınız.
- DS : Derleme Sözlüğü.
- Far. : Farsça.
- Fr. : Fransızca.
- krş. : karşılaştırınız.
- Rum. : Rumca.
- s. : sayfa.
- sf. : sıfat.
- T. : Türkçe.

Çeviriyazı İşaretleri

- á : a-e arası ünlü
 ā : uzun a
 Őa : ayınlı a
 é : e-i arası ünlü (kapalı e)
 ē : uzun e
 ğ : arka damak g ünsüzü
 ħ : gırtlak h ünsüzü
 ħ : arka damak h ünsüzü
 í : ı-i arası ünlü
 k̇ : arka damak k ünsüzü
 ō : uzun o
 õ : e-ö arası ünlü
 ˘ : ulama işareti
 ˘ : net çıkarılmayan yarı ünsüz

KAYNAKÇA

- ACAR, K. (2013). Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğüne Kandıra Ağzından Katkılar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 375-386.
- AKSAN, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AKSAN, D. (2015). *Türkçenin Sözvarlığı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- ARSLAN, B. (2013). Çatpınar (Doğanşar/Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, 8, 97-102.
- BAŞKAN, A. (2012). Bismil Ağzı (İnceleme-Metinler-Dizin). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BİRAY, N. (2009). Denizli Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(8), 747-776.
- BOZ, E. (1996). Çüngüş ve Çermik Yöresi Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Milli Folklor*, 4, 112-113.
- BURAN, A. (1996). Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 535, 38-43.
- CANKAYA, M. (2013). Erzincan Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(9), 899-910.
- ÇİFTÇİ, F. (2014). Bitlis Merkez Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 261-272.

- DOĞAN, M. (2009). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-1. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4(4), 236-249.
- DOĞAN, M. (2010). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-2. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(1), 294-312.
- DOĞAN, M. (2012). Aksaray Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar-3. *Diyalektolog*, 4, 9-21.
- EDİSKUN, H. (2007). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ERGİN, M. (2007). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- ERSÖZ, S. (2009). Nazilli (Aydın) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 2, 37-62.
- GEMALMAZ, E. (1989). Ağız Bilimi Araştırmaları Üzerine Genellemeler. *Türk Kültürü Araştırmaları-Halil Fikret Alasya'ya Armağan* içinde (s. 149-159), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- GÜLENSOY, T. (1998) . Anadolu Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 553, 14-17.
- GÜVEN, Ö. (2014). Zara (Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 51(51), 63-77.
- GÜZEL, F. (2013a). Şahsuvar (Elazığ) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dili*, 728, 68-80.
- GÜZEL, F. (2013b). Şahsuvar (Elazığ) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar 2. *Diyalektolog*, 6, 15-33.
- HAZAR, M. (2007). Nevşehir Folkloru'ndan Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türk Dili*, 669, 580-584.
- KALAY, E. (1997). Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar I. *Türk Dili*, 547, 25-33.
- KALAY, E. (2004). Edirne İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar II. *Türk Dili*, 633, 250-259.
- KAMACI, D. (2011). Erzurum Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 1(1), 158-164.
- KARAMAN, A. (2011). Sandıklı Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 273-286.
- KARAÖRS, M. (1994). Derleme Sözlüğüne Katkılar, Kayseri, Isparta, Adana İllerinden Derlemeler, *Türk Dili*, 505, 65-67.
- KORAŞ, H. (2002). Derleme Sözlüğüne İlaveler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 12, 171-209.
- KORKMAZ, Z. (2010). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- ÖZÇELİK, S. & ERTEN, M. (2005). *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır.
- ÖZDARENDELİ, N. (2013). Velimeşe Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 34, 57-79.
- ÖZGÜR, C. (2006). Eskişehir Yöresi Ağızlarından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *TDAYB 2004/1*, 93-99.
- ÖZKAYA, H. (2015). Kırklareli İli Ağızlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2, 33-39.
- ÖZTÜRK, E. (2009). Mersin Yörüklerinden Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, *Türk Dili*, 689, 405-411.

- SİS, N. (2011). Belen Ağzının Ses Özellikleri. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(1), 1765-1783.
- ŞANLI, C. (1996). Kırklareli, Erzurum ve Artvin İllerimizden Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 552, 542-547.
- ŞANLI, C. (1999). Anadolu ve Rumeli Ağzlarından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Türk Dili*, 572, 670-680.
- TOKAT, F. (2014). Çavdır Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 3(1), 153-166.
- TOKATLI, S. S. & ERDEM NAS, G. (2012). Anamur Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar. *Diyalektolog*, 5, 33-45.
- TOKER, M. (2011). Derleme Sözlüğü ve Mersin Ağzı Sözlüğü'ne Tarsus Yöresinden Katkılar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(3), 1229-1249.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, I-II-III-IV-V-VI* (2009). Ankara: TDK Yayınları.
- YILDIZ, O. (2007). Isparta Ağzından Derleme Sözlüğüne Katkılar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2(2), 790-800.